

1. La muntanya d'Atacama

Un cotxe tot terreny avançava decidit pel desert d'Atacama, aixecant un núvol de pols al seu pas. De cop i volta, una gran fumarada blanca va sortir del capó:

–Il y a de la fumée! –va cridar la Chloe, en francès.

–Que què!? –va fer en Ferran, sobresaltat.

–Que surt fum del motor! Mireu!

La Sabrina va aturar el cotxe de seguida i tots tres van sortir d'un salt.

–Mamma mia! –va exclamar la italiana–. Ja ho deia jo, que aquest cotxe feia un soroll estrany!

–Això és que el motor s'ha escalfat massa i s'ha evaporat l'aigua del dipòsit –els va explicar la Chloe, que era mig mecànica–, i no m'estranya, hi fa una calor de mil dimonis, aquí!

–I ara què fem? –va preguntar en Ferran, preocupat.

–Doncs, podem omplir el dipòsit amb l'aigua de les cantimplores i tornar per on hem vingut –li va respondre, seriosa–, o bé continuar caminant fins a la muntanya, que gairebé ja hi som, i tornar de nit, que farà més fresca.

Des d'on eren, la muntanya d'Atacama ja es veia i es van posar d'acord de seguida: preferien continuar a peu que tornar enrere amb les cantimplores buides i el cotxe bullint a ple sol. Així que van carregar les maletes amb els aparells i es van posar a caminar.

–Oh là là! –va fer la Chloe, quan hi van arribar–. És enorme!

–È monstruoso! –va exclamar la Sabrina.

I és que, davant seu, s'alçava la muntanya de roba més gran que havien vist mai. Era alta com una casa de dos pisos i tan ampla que era impossible veure-la sencera. Es tractava d'un manyoc gegantí de pantalons, jerseis, samarretes i mitjons; de jaquetes, camises, faldilles i vestits; de corbates, sabates, calces i calçotets. N'hi havia de totes les mides i de tots colors.

–És tan gran que es pot veure des de l'espai! –va comentar en Ferran.

–I el pitjor de tot –va afegir la Chloe– és que continua creixent.

Mentre parlaven, se'ls va acostar una nena que arrossegava una maleta vermella gairebé tan alta com ella. Duia un vestit de floretes que li anava gran, pantalons de xandall i una jaqueta primeta, amb la cremallera trencada, que la protegia del sol i del vent. Calçava una sabata de cada i portava un mitjó de cada color.

–Hola! –els va saludar.

–Hola! –va fer en Ferran–. D'on has sortit, tu?

–Jo soc la Roxana. He vingut amb la meva família a buscar roba per vendre al mercat d'Iquique –els va explicar–. I vosaltres?

–Nosaltres som cartògrafs; fem mapes –li va explicar la Sabrina–. Hem vingut de molt lluny per estudiar aquesta muntanya de roba, la més grossa que hi ha al planeta.

–Estem fent l'Atles Mundial de la Brossa –va afegir en Ferran–, i la muntanya d'Atacama hi havia de sortir.

–Un atles de la brossa? –va preguntar la nena, encuriosida.

–Sí –va fer la Chloe–. Viatjant pel món hem descobert illes, muntanyes i rius fets de plàstics, de roba, de cotxes, de pneumàtics vells..., de brossa que no vol ningú! I, com que no surten a cap mapa, hem decidit fer-lo nosaltres.

–No pensàvem que ens portaria tanta feina! –va exclamar la Sabrina–. Fa més d'un any que hi treballem i encara no l'hem acabat!

–Vam començar amb l'abocador de Ghazipur, a l'Índia –va fer en Ferran–, que és una muntanya de brossa tan alta com un edifici de vint pisos i tan gran com quaranta camps de futbol! Vam trigar unes quantes setmanes per mesurar-la tota i fer-ne un mapa. També hem estat a l'Àfrica, a la Xina, als Estats Units...

–I a Itàlia –va continuar la Sabrina–, el país on vaig néixer. Allà vam descobrir un llac brut i pudent enmig de l'abocador de Malagrotta, ple de fang i d'aigua de claveguera. També hem estudiat rius com el Citarum, a Indonèsia, que està tan contaminat i ple de deixalles que no hi queda ni un peix.

–L'estiu passat vam agafar un vaixell i vam travessar l'Oceà Pacífic –va explicar la Chloe– per fer el mapa d'unes illes flotants de plàstics, que fan com tres vegades França, el meu país.

La família de la Roxana i tothom que era per allà buscant roba es van anar acostant per escoltar què deien.

–Hi ha massa brossa al món! –va exclamar algú.

–Sí! –va fer en Ferran–. La gent es pensa que les deixalles desapareixen quan les llencem al contenidor... però no és així.

–Nosaltres som cosidores –va explicar una de les dones que era a la rotllana– i convertim la roba que trobem al desert d’Atacama en bosses per anar a comprar. Ens queden molt boniques i així la gent no n’ha de fer servir de plàstic!

–Nosaltres carreguem fins dalt aquell camió –va assenyalar un home–, trinxem la roba a trossets ben petits i la transformem en totxos per construir cases ecològiques.

La Chloe ho va anotar a la seva llibreta. Volien saber-ho tot de la muntanya d’Atacama i tenien un munt de preguntes: com hi havia arribat aquella roba fins allà? La pila creixia o es feia petita? Hi vivia gent? I animals? La Roxana, que se la coneixia molt bé, els va fer de guia tot el dia. Els va ajudar a prendre mides i a fer fotografies i els va explicar un munt de coses que no sabien.

Amb el fred del vespre, van tornar cap al cotxe, van omplir el dipòsit amb l’aigua d’una ampolla que els havien donat i van arrencar.

–Demà tornarem! –va fer la Sabrina, posant en marxa el motor–. És important que fem aquest mapa i que tothom sàpiga què passa amb la roba quan es llença.

–Potser així la gent en compra menys –va dir en Ferran–, que és l’única solució que hi ha.

–O la compra de segona mà –va afegir la Chloe.

Van tornar en silenci, pensant en tot el que havien fet aquell dia, i de com, amb el seu Atles Mundial de la Brossa, ajudarien a millorar el món.

2. El Tivolet es queda sec

Era dissabte i la Bruna es dutxava després del partit de futbol quan l'aigua va començar a perdre pressió, i en un tres i no res, va deixar de rajar.

–No, no, no, no... ara no! –va exclamar, amb el cap ple d'escuma, intentant caçar les últimes gotes d'aigua que regalimaven de la dutxa.

A la placeta del poble, en Maksym bevia de la font mentre els seus amics, assedegats, feien cua esperant el torn. De sobte, l'aixeta va fer uns sorolls estranys i va escopir l'aigua a batzegades, esquitxant-ho tot.

–Què passa? –va preguntar, sorprès, amb tota la samarreta mullada.

–A veure? –va fer l'Aran, prement el botó unes quantes vegades–. No en surt ni una gota!

Mentre ho anaven provant, ara l'un ara l'altre, amb l'esperança que tornés a sortir aigua, van sentir crits un tros més enllà. Venien del pont. Al riu hi passava alguna cosa. La Larysa, la germana gran d'en Maksym, va aparèixer d'una corredissa, tot esbufegant:

–El Tivolet s'està quedant sense aigua! –va cridar–. Veniu, correu, hem de salvar els peixos!

Sense entendre ben bé què passava, la van seguir tan de pressa com van poder. Quan hi van arribar, no s'ho podien creure! El riu del poble, el seu Tivolet, serpentejava entre les roques, convertit en un petit rierol. El nivell de l'aigua havia baixat de cop, i un munt de peixos havien quedat atrapats entre les pedres, el fang i els bassals. Saltaven nerviosos d'un costat a l'altre i obrien la boca intentant respirar. Les granotes saltironaven amunt i avall, confoses, buscant on amagar-se, i els tritons i els capgrossos s'enterraven allà on podien, remenant la cua.

Tothom que passava per allà s'afegia al rescat, amb galledes, cubells, olles o fins i tot bosses de plàstic. Amb els peus enfangats i la roba mullada, agafaven tants peixos com podien i els tornaven al riu.

No sortia aigua de cap aixeta i aviat no en va quedar cap ampolla ni cap garrafa a les botigues ni als supermercats del poble. La preocupació creixia per moments.

–Com m’ho faré amb les ovelles? –es preguntava l’Antonio, que cada tarda s’acostava al riu amb el ramat perquè begués aigua fresca.

–I amb què regarem els horts? –s’exclamaven les pageses i els pagesos–. Si no plou ens quedarem sense collita!

Era urgent! Calia fer-hi alguna cosa. Un grup de persones, equipades amb impermeables i botes d’aigua van sortir riu amunt per esbrinar com era que el Tivolet s’havia quedat sec.

–Mireu, l’estació de bombament! –va assenyalar algú, quan feia una bona estona que caminaven.

–Les bombes que agafen l’aigua del riu i l’envien als pobles i als camps del voltant s’han quedat al descobert.

La responsable de l’estació els va explicar que aquella nit el cabal del riu havia minvat misteriosament i havia deixat la maquinària fora del corrent.

–No es pot pas haver evaporat, l’aigua, oi?

–Evaporat? –va exclamar un treballador de l’estació, que feinejava per allà–. I ara! Més aviat diria que algú se l’ha quedat!

–I com pot ser això?

–Teniu la resposta a quatre passes, si pugeu un tros més, ho veureu... –els va dir, assenyalant riu amunt.

Van continuar caminant i de seguida ho van entendre: una presa imponent barrava el pas al Tivolet, i l’aigua, que abans corria lliure pendent avall, havia quedat estancada darrere d’aquella muralla i inundava els prats i els boscos de més amunt. Només se n’escapava una mica, saltant en cascada entre les comportes mig obertes i formant aquell petit rierol.

–Fora d’aquí! –els va cridar una vigilant, que els observava des de dalt–. Sou en una propietat privada!

–El riu és de tothom! –li van respondre.

–Doncs ara aquest tros és nostre... –va dir algú, darrere seu–. Hem pagat molts diners per comprar-lo!

Era un grup de cinc o sis persones, que se'ls miraven amb cara de pocs amics, duien un casc groc de plàstic posat i tenien plànols i dibuixos de la presa a les mans.

–Aquests terrenys ara són de l'empresa Bonesaigües, SA –va continuar–. Hem construït la presa més gran de la comarca i la més moderna. Aquí tenim aigua per a tothom!

–Doncs a nosaltres no ens en queda, ni per beure ni per regar!

–Ni per a les fàbriques, ni per al bestiar!

–No heu pas de patir per això! –els van respondre, tot fregant-se les mans–. Ho tenim tot ben pensat: demà mateix podeu trucar a les nostres oficines i, en menys d'una setmana, tindreu tota l'aigua que vulgueu. Ja us farem un bon preu.

–Un bon preu? –va exclamar l'alcaldeessa–. Això no quedarà així!

Abans que poguessin dir res més, una colla de guàrdies els van fer fora a empentes i els van obligar a marxar. Però l'endemà hi van tornar i aquesta vegada s'hi va afegir tothom. El riu es va omplir de persones de totes les edats, que portaven cartells i cridaven frases com: «Els rius no es poden comprar!», «Torneu-nos l'aigua, és nostra!», «Fora la presa del Tivolet!»... I no pensaven moure's d'allà. Fins i tot, alguna gent hi va acampar.

De seguida va córrer la veu i van començar a arribar periodistes de tot arreu, la manifestació era notícia i va sortir als diaris, a la ràdio, a internet i a la televisió.

Després de tres dies, la gent de Bonesaigües, SA va decidir obrir les comportes i tornar l'aigua al riu. Novament, va brollar de la font i de les aixetes del poble, i va regar els horts i els camps de tota la contrada. Les ovelles de l'Antonio bevien a la ribera, i les granotes i els tòtils també hi van tornar a cantar.

Finalment, Bonesaigües, SA va demanar disculpes a tothom pels problemes que havia ocasionat, va enderrocar la presa i va alliberar el Tivolet del seu captiveri. I mai més no hi van tornar.

3. Vilasoleia, la ciutat verda

Hola, soc el Martí, tinc deu anys i visc a Vilasoleia de Dalt.

Escriu aquesta carta perquè vull que tothom sàpiga què li ha passat a la meua ciutat, que ara és verda: l'escola, els carrers, les cases, els pisos, els terrats, les teulades, les places... són de color verd. I no és que s'hagi posat de moda pintar-ho tot d'aquest color, no; s'hi han anat tornant a poc a poc.

Això va començar un dia que feia molta calor, tanta que no es podia ni sortir al carrer. Jo ho vaig provar i se'm van desfer les soles de les vambes. Em pensava que havia trepitjat un xiclet, però no; era el plàstic que s'estirava com el formatge d'una pizza acabada de sortir del forn. L'aire era tan calent que el nas i la boca em cremaven en respirar i no parava de suar. A les notícies van dir que es tractava d'una onada de calor, que en alguns llocs la temperatura havia arribat gairebé als cinquanta graus i que tot plegat era culpa del canvi climàtic. També van dir que anéssim bevent aigua i, que si volíem sortir al carrer, ho féssim quan no hi hagués el sol. Els meus pares i jo, tots tres, ens vam passar el dia en calçotets i fent guerres d'aigua per refrescar-nos.

Allò, més que una onada, va ser un tsunami de calor, i va durar tota la setmana! De dia, Vilasoleia de Dalt semblava una d'aquelles ciutats fantasma que surten a les pel·lícules; els carrers eren buits i hi havia un silenci misteriós. Quan es feia fosc, tothom sortia al carrer, per passejar i prendre una mica la fresca. Per sort, nosaltres ja estàvem de vacances i, com que no hi havia escola, ens deixaven jugar al parc fins a l'hora d'anar a dormir, que cada dia era més tard.

Una nit d'aquelles, quan tocaven les dotze al campanar, va passar una cosa que va canviar la història de la ciutat. Potser no us ho creureu (de fet, a mi em costaria si no m'hagués passat), però va ser així, us ho dic de veritat: aquella nit, les plantes ens van parlar o, més ben dit, les vam escoltar.

De sobte vam sentir que algú reia sota el banc on ens havíem assegut, però no hi havia ningú i vam pensar que era cosa dels grans, que ens volien fer una broma. Ens vam ajupir i vam buscar entre les herbes intentant descobrir d'on sortien aquelles rialles. Esperàvem trobar-hi un mòbil o un altaveu amagats... però no, allà sota no hi havia res de res, fins que, de cop i volta, una veueta va cridar:

–Ep, tu, Sabatot! Vigila què fas... Que no veus que m'arrenques les fulles?

Ens vam espantar i vam sortir cames ajudeu-me d'allà.

–Quina imaginació que teniu, canalla! –ens deia tothom, quan ho vam explicar.

Ens vam ficar al llit amb la por al cos, però l'endemà hi vam tornar i, només arribar, vam saludar:

–Hola...

I la veueta que s'havia queixat la nit anterior, va fer:

–Heu vist? Són els Sabatots i les Sabatotes d'ahir. Ja us vaig dir que tornarien a venir!

Llavors, s'hi van afegir més veuetes. Parlaven de nosaltres i se'n reien com si no fóssim davant.

–Ep! –els vaig fer un crit–. Que som aquí, eh?!

I van callar de cop.

–Jo ja us ho vaig dir, que ens podien sentir! –va tornar a dir, fluixet.

I novament es van posar a xerrar totes a la vegada.

–Però... qui sou? Què hi feu, aquí? –vam preguntar.

–Som les plantes –va fer algú, enmig de tot aquell guirigall–. Jo soc un Salze Ploraner, aquest és el nom que m'heu posat, encara que jo mai hagi plorat.

–A mi gairebé em deixeu sense fulles, ahir! –va cridar una veueta des de sota el banc– M'anomeneu Dent de Lleó, com si amb els meus pètals grocs, pogués mossegar algú, jo.

–A vosaltres, no hi ha qui us entengui! –va exclamar el Roser–. Ens arrenqueu les fulles i les flors per fer-vos colònia i perfum, però la vostra ciutat sempre fa pudor de rata, de brossa i de fum.

–I a nosaltres –es van queixar el Romaní i la Farigola–, només ens voleu per tirar-nos a la cassola.

I així va ser com vam descobrir que les plantes ens diuen Sabatotes i Sabatots, perquè les sabates són el primer que veuen de nosaltres i perquè ningú més, en tot el planeta, se'n posa als peus per caminar. Els encanta rimar en parlar, ens observen de nit i de dia i tenen molt temps per pensar.

–Sempre dieu que us encanten els boscos i que no hi ha res com l'ombra d'un arbre per descansar –va comentar la Morera–, però els vostres carrers cremen sota el sol atrevit i ara només podeu sortir de nit.

–El clima ha canviat i, si no hi feu alguna cosa, aviat no hi podreu viure, a la ciutat –va afegir un Pi.

–Nosaltres tenim la solució, si no voleu passar tanta calor –van fer les Campanetes Liles–, planteu-nos a cada racó!

L'onada va passar i mai més no les hem sentit parlar, però aquelles plantes ens van fer pensar i, com podeu comprovar, això de rimar, se'ns va ben enganxar.

Va ser fàcil convèncer els meus pares, tant el papa com el papi de seguida van dir que sí, i el balcó de casa nostra s'ha convertit en un preciós jardí. Els veïns s'ho han anat copiant i la ciutat s'ha anat transformant. Per això, ara, siguin baixos o siguin alts, tots els edificis són jardins verticals. L'Ajuntament ha plantat arbres a cada carrer, i ja pot fer calor, ja, que a Vilasoleia de Dalt s'hi està la mar de bé i la calor ja no hi té res a fer!

És per això que la meva ciutat s'ha tornat verda i fa olor de bosc, de selva i de jardí i, tant si us ho creieu com si no, si heu llegit fins aquí, tant de bo la meva història us pugui servir.

Martí

4. El viatge de les papallones Monarca

Havia arribat la tardor i els boscos de Michoacán estaven mig adormits. La Nanabi i la seva neta Chala passejaven entre els pins tot collint herbes remeieres, bolets i alguna fruita silvestre quan, de sobte, van sentir com si comencés a ploure, però no queia ni una gota.

—Com pot ser? —va exclamar la Chala, allargant la mà ben oberta—. Una pluja que no mulla?

—No és pas pluja! —va fer l'àvia mirant amunt—. Són les papallones Monarca, que arriben un altre any.

De cop, el bosc es va omplir de petites espurnes de color taronja voleiant entre els arbres. N'hi havia que s'aturaven en un tronc i d'altres que ho feien en una branca. N'eren tantes que es podia sentir com bategaven les seves ales. S'acomodaven les unes amb les altres sense deixar ni un centímetre d'escorça lliure. Algunes branques, doblegades pel pes, gairebé tocaven a terra.

—Deuen estar cansades —va comentar la Nanabi—. Venen de molt lluny!

—Alerta! —es va sentir que deia una veueta—. Feu-me lloc, que vinc!

Tot seguit, va aparèixer una papallona que volava d'una manera ben estranya. Ho feia a batzegades, ara cap aquí, ara cap allà, com si no sabés ben bé on anar i va aterrar, a empentes i rodolons, sobre la cabellera negra i brillant de la nena, amb tan mala fortuna que les ales es van enredar amb els seus cabells i s'hi va quedar atrapada. Nerviosa, les agitava intentant deslliurar-se'n, però com més ho feia, més s'embolicava.

—Espera, espera, petita... —va fer l'àvia, agafant-la suaument—. Estigues quieta, que et trauré d'aquí.

Amb molta cura, la vella Nanabi va anar desfent el manyoc de cabells que l'empresonava, mentre ella, immòbil, es deixava alliberar.

—Veus? Ja està... —li va dir.

—Té una ala trencada! —va observar la Chala—. Deu ser per això que no sap volar.

–Escolta, noia, què vols dir amb això que «no sé volar»? –es va queixar la papallona, enfilada a la punta del dit de la Nanabi–. I com et creus que he arribat fins aquí?

–Has sentit què diu, àvia?

–Què diu qui? –li va respondre sorpresa–. No trobes que és increïble que hagi volat més de quatre mil quilòmetres amb aquesta ala escapçada?

–Veus? –va fer, netejant-se les antenes amb elegància–. És clar que en sé, de volar! El que passa, és que ho faig amb un estil propi.

Era tan bonica!

Tenia el cos negre com el carbó, amb esquitxos blancs als dos costats i també al cap, que li donaven un aire d'allò més divertit. Les ales eren dues petites obres d'art, pintades de taronja, negre i blanc, amb tot de línies arrodonides que la feien única entre les altres papallones. Tenia un petit estrip a l'ala dreta i n'hi faltava un trosset.

–Què t'hi ha passat a l'ala? –li va preguntar la Chala, curiosa.

–Un dia, prop de Kansas City, se'm va voler cruspí un ocell quan vam parar per descansar. Per sort, no ho va aconseguir. És difícil protegir-se dels animals i del fred si els humans tal·leu els boscos per construir-hi ciutats, per vendre la fusta o per plantar-hi alvocats!

L'àvia li parlava sovint de les papallones Monarca i de tots els perills que havien d'esquivar durant el seu llarg viatge migratori. Com el canvi climàtic i les sequeres, que les deixaven sense flors per alimentar-se, o els pesticides amb què les persones ruixaven els camps per tenir millors collites, amb els quals s'intoxicaven i es morien o es posaven malaltes. Les petites erugues no tenien prou menjar per créixer sanes i fortes perquè la gent arrencava l'única planta que els agradava: les asclèpies. Cada any naixien menys papallones de les seves crisàlides i moltes d'elles no arribaven mai a Mèxic.

–T'encantarà casa nostra, ja ho veuràs... –va fer la nena, que s'havia adonat que era l'única que podia parlar amb la papallona–. Som al santuari de les Monarques. Cada any ens preparem per a la vostra arribada i tenim cura dels boscos perquè tinguem un lloc segur on hivernar. Vindrà gent d'arreu per veure-us, però ningú us molestarà i, quan arribi la primavera, us esperen els nostres prats i jardins, plens de flors precioses i amb un nèctar deliciós i sense tòxics!

La Nanabi ja hi estava acostumada, que la seva neta parlés amb animals, arbres, pedres i fins i tot amb els núvols, així que no li va estranyar gens ni mica que xerrés amb l'insecte durant tot el camí de tornada. Un cop li va haver ensenyat on vivia, la papallona va tornar cap al bosc, amb totes les altres.

Els hiverns a Michoacán eren càlids i agradables; en canvi, els boscos del Canadà, d'on venien, estaven ben nevats, ja. Per això, any rere any, si no volien morir congelades, havien d'emigrar fins allà.

Al cap d'uns mesos...

–Fes-me lloc, que viiiiiinc! –va sentir la Chala, un dia que feinejava amb l'àvia al jardí.

Va mirar cap amunt i va veure la papallona, que arribava fent tombarelles a l'aire. Va parar la mà i fent punteria, hi va aterrar.

–Increïble! –va exclamar l'àvia–. Tal com vola, juraria que és la mateixa que es va enredar amb els teus cabells quan va arribar.

–Sí que l'és, sí! –va somriure la nena orgullosa–. Ens vam fer amigues, recordes?

–Ei, tu, amiga –va fer la papallona impacient–, on són aquells prats plens de flors que em vas dir que hi havia per aquí? Tinc una gana!

Els dies següents, la va passejar pels millors camps florits de la zona. Sempre envoltades d'un núvol taronja de papallones esvalotades, que es preparaven per al viatge de tornada. Fins que un dia va arribar el moment d'acomiar-se.

–Marxem cap a casa! –va sospirar la papallona.

–Però, tornaràs l'any que ve, oi? –li va preguntar la nena.

–No, ho faran les netes de les meves netes! –va respondre–. Les papallones no vivim tant com les persones...

–Oh! Llavors et trobaré a faltar! –li va dir–. Però estigues tranquil·la: ho tindrem tot a punt per a quan arribin, com sempre, i les rebrem amb els braços ben oberts!

La papallona va estirar les ales i va arrencar el vol fent algunes cabrioles, es va allunyar dels boscos que l'havien acollit tot aquell temps i va tornar cap a casa.

5. La gran cursa

–Prepareu-vos... –es va sentir que deia el jutge de sortida–. A punt? Va!

I la cursa de relleus, protagonitzada per la classe de cinquè, va arrencar.

–Guanyarà l'equip del Noa, com sempre –deien algunes persones, entre el públic–. Fa atletisme fora de l'escola i, a més, les vambes que porta són especials per córrer i va més de pressa que ningú.

–O pot ser que guanyi l'equip de la Laura –comentaven d'altres–. Heu vist com corre, amb aquestes cames tan llargues? I a sobre, ve d'una família d'esportistes; la seva mare va participar en uns jocs olímpics i el seu pare és entrenador de bàsquet professional.

–Ja ho veurem, qui guanya, però, és clar que els altres equips no hi tenen res a fer, sobretot els que van pel tercer carrer; salta a la vista que l'esport no és el seu fort.

Tota l'escola i un bon grapat de famílies seguien la competició amb entusiasme i animaven des de les grades de la pista d'atletisme. Tothom esperava que la Laura o en Noa es desmarcarien d'un moment a l'altre per guanyar, però no va ser així. Passava alguna cosa estranya en aquella cursa, no es respirava el mateix esperit competitiu que altres vegades, i quan va ser l'hora de l'últim relleu:

–Però, què fan, ara? Per què s'aturen? –murmurava la gent–. Algú entén què passa?

Els corredors i les corredores van esperar que tothom tingués el seu testimoni, es van agafar fent una cadena i van córrer l'últim tram al mateix ritme per creuar la meta a la vegada. El públic es va alçar dempeus i va aplaudir aquell final de cursa tan emocionant una bona estona, entre crits de «bravo!», «visca!», «molt bé!»..., mentre tota la colla celebrava la seva primera victòria compartida, apilotant-se en una d'aquelles abraçades col·lectives que tant els agradaven.

–Ubuntu! Ubuntu! –festejaven fent salts a la línia de meta–. Jo soc perquè nosaltres som!

Les curses que van seguir van acabar totes de la mateixa manera i l'entrega de trofeus es va convertir en una gran festa. Per acabar, la Pepi, la mestra d'educació física, va agafar el micròfon i va felicitar a tothom per la seva esportivitat i el seu

esforç i, també, va donar les gràcies al grup de cinquè, perquè, amb el seu exemple, havien aconseguit que la celebració del Dia Internacional de l'Esport per al Desenvolupament i la Pau tingués molt més sentit, i els va demanar si podien explicar què volia dir allò d'«Ubuntu».

Un grupet d'alumnes es va acostar fins on era i ho van explicar pel micro:

–Ubuntu és una paraula africana –va començar la Fatou– i és una manera de fer. Més o menys, vol dir que tot el que els passa a les altres persones també ens afecta a nosaltres, i que ens hem de cuidar perquè tothom se senti bé.

–L'altre dia vam llegir un conte que passava en un poblat africà, i les nenes i els nens corrien agafant-se de les mans per compartir el premi d'una cistella de fruita –va explicar en Noa–. I avui, nosaltres hem decidit fer el mateix.

–I així, tots i totes hem compartit l'alegria de guanyar –va afegir la Fatou.

–Ubuntu, Ubuntu! Jo soc perquè nosaltres som! –va tornar a cridar, el grup sencer, alhora.

La festa es va acabar i tothom va marxar cap a casa amb el cor més lleuger i amb un somriure als llavis. Havien entès que Ubuntu era molt més que una paraula i n'havien comprovat els efectes.

Al cap d'uns dies, a l'hora de pati, algú es va fixar que la Martina no estava fina; feia morros i no tenia ganes de jugar.

–És que avui no he portat esmorzar, i tinc gana –els va explicar quan li van preguntar què li passava.

–Això no pot ser... –va dir la Laura–. Aquest és un bon moment per posar en pràctica Ubuntu!

I, dit i fet! En un tres i no res van fer una rotllana i van partir els entrepans més grossos perquè pogués esmorzar. Llavors, un nen de segon s'hi va acostar i els va demanar si també n'hi podien donar, i van descobrir que la seva companya no era l'única, que, cada dia, algú o altre sortia al pati sense res per menjar. Ho van parlar amb en Víctor, el tutor, i es van organitzar perquè mai més tornés a passar. Des d'aleshores, sempre hi ha algú que porta més d'un entrepà i mai, ningú més, s'ha quedat sense esmorzar.

–Com seria el món si tothom fes les coses amb Ubuntu? –va preguntar un dia, a classe, la Fatou.

–No hi hauria guerres... –va respondre en Noa–. Com pot ser que algú fabriqui armes i bombes sabent tot el mal que fan?

–I ningú no passaria fam, ni tampoc hi hauria pobresa –va continuar la Martina–. Com pot ser que hi hagi persones que es preocupin per tenir cada vegada més i més, si n’hi ha d’altres que gairebé no tenen res?

–El món sencer entendria, per fi, que cada persona és igual d’important, vingui d’on vingui, sigui com sigui... –va afegir el mestre–, i aleshores sí que tindríem els mateixos drets i les mateixes oportunitats.

–Seria un lloc agradable i segur per a tothom –va fer l’Ahmed, un altre company de classe–. Com pot ser que sabent, com n’és d’important sentir-se bé, hi hagi gent que tracti tan malament les altres persones?

–Com ho podem fer perquè tothom conegui Ubuntu i tot plegat millori una mica? –va preguntar la Laura.

–Recordeu que un dia vam parlar de Gandhi? –va dir en Víctor–. Doncs ell deia que per canviar el món s’ha de començar per un mateix, o per una mateixa, i això, ja ho estem fent...

–I, qui ho va dir allò de «molta gent petita, en llocs petits, fent coses petites, pot canviar el món»? –va demanar la Fatou–. Nosaltres podríem ser aquesta gent petita, oi? Recordeu el dia de la cursa, que tothom ens va copiar? Només hem de demostrar que les coses es poden fer diferent, i la gent ja ens seguirà.

6. GenIA

–GenIA?

–Gràcies, mama! –va deixar anar la Nia, que ja s’imaginava que allò no anava per ella–. Tens raó, soc un crac, soc una «genia»!

La mare se la va mirar de reüll i va somriure. «Adolescents», va pensar, i va continuar mirant el mòbil.

–És que no recordo haver instal·lat aquesta aplicació –va dir, mostrant la pantalla a la seva filla–. Mira: es diu GenIA i s’assembla a la llàntia de l’Aladí, et sona?

–Ah, sí! És molt *top*! És una app d’intel·ligència artificial. Jo tinc un robot, veus? És aquest d’aquí, es diu MiniG, de minigeni. És un avatar, tu decideixes com vols que sigui, li poses un nom i llavors surt de la llàntia. No n’hi ha cap d’igual!

En un racó del mòbil hi tenia un robotet, molt bufó i petitó, que feia cara d’avorrit. Quan va sentir que l’anomenaven es va aixecar d’un salt i es va apropar d’una corredissa al vidre.

–M’has cridat, Nia? –va preguntar en MiniG–. Digues, què puc fer per tu?

–Ara no necessito res, però, mira, et presento la meva mare, es diu Carme –li va dir, enfocant-la amb la càmera–. Saluda, mama!

–Bon dia, MiniG –va fer, aixecant una mà, mentre acabava d’esmorzar–. Has vist l’hora que és, filla? Au, corre, ves, que encara faràs tard a l’institut.

Com cada matí, tot eren presses en aquella casa i, a més, no hi havia manera que l’Íker i en Pol sortissin de la seva habitació. Quan la mare hi va entrar se’ls va trobar ben enriolats.

–Vinga, nois, que fareu tard a l’escola! Fa estona que us crido... Però, què hi feu encara en pijama? I què hi fan, les tauletes a l’habitació?

Els dos germans es van vestir d’una revolada i van agafar les motxilles. La mare, una mica mosca, es va endur les tauletes i va veure que en una hi volava un drac, i a l’altra, hi ballava una fada.

–Que també teniu la GenIA, vosaltres?

–Sí, s’ha instal·lat tota sola, aquesta nit... –va confirmar l’Íker–. Jo tinc un drac que es diu Dragui, i el Pol, una fada que es diu Fada. I saps què? És molt divertit, si ens posem de costat es fan un bon embolic!

–Com que som bessons... –va afegir en Pol, entre rialles–. Ho vols veure, mama?

–És per això que rèieu tant? Doncs, a mi, no m’ha fet gens de gràcia trobar-vos amb les tauletes a l’habitació. No vam quedar així quan us les vam regalar, oi? N’haurem de parlar, d’això... Vinga, va, agafeu els entrepans que hem de marxar.

Aquell matí tothom parlava del mateix; a l’escola, a l’institut, a la parada de l’autobús, a la feina, a les botigues... A tot arreu. De nit, la GenIA s’havia colat a tots els mòbils, tauletes, ordinadors i rellotges intel·ligents, i gairebé tothom tenia un d’aquells petits avatars instal·lat. N’hi havia de tota mena; tenien forma d’objectes, d’animals, d’algun personatge de conte, de pel·lícula o de dibuixos animats... Aprenien qualsevol cosa, i la seva memòria era excel·lent. Ho sabien absolutament tot d’internet, aquell era el seu món.

Al vespre, mentre sopaven:

–Ho heu sentit que la GenIA s’ha fet viral? –va preguntar la Nia–. Que fort, eh?

–No m’estranya! –va respondre el pare–. Heu vist els vídeos que penja la gent? N’hi ha cada un que fa cada cosa!

–La Gluglu aprèn molt de pressa! –va presumir la mare–. S’ha après la meua agenda de seguida, i ara és com si tingués un peixet que em fa de secretària i que em recorda què haig de fer cada dia.

–Doncs el Dragui i la Fada ja no ens confonen –va explicar l’Íker–. Hem provat de tot i no hem aconseguit enganyar-los.

–Com mola! Però, si ens costa fins i tot a nosaltres saber qui és qui, a vegades! –va exclamar la Nia.

–I la meua Fada fa com tu, papa –va dir en Pol–, s’inventa els contes! Avui me n’ha explicat una pila; en sap moltíssims i no es cansa mai.

Ningú no sabia d’on havia sortit, però una cosa era clara: la GenIA havia arribat per quedar-se. A poc a poc, va deixar de ser novetat i la gent s’hi va anar acostumant, a vegades per bé, i a vegades, no tant.

Dia rere dia, la Gluglu s’enduia la mare a fer viatges virtuals. Descobrien nous paisatges i visitaven altres pobles i ciutats. Li encantava passejar pels seus carrers, imaginant-se com devia ser viure allà.

–No m’escoltes, mama! –es queixava la Nia, a vegades, si estava massa concentrada.

A l’Íker li agradava jugar, i el seu drac era un crac buscant jocs per internet; sempre li explicava trucs i com fer trampes per guanyar. S’hi passaven hores, moltes hores, i ho feien d’amagatotis, per dissimular.

–Espera, espera... –insistia el Dragui, quan el cridaven per sopar–, encara tenim temps per a una altra partida... Una més i prou, va!

La Nia i el seu pare miraven vídeos sense parar. Eren d’allò més variats i es veien molt de pressa, duraven menys d’un minut. N’hi havia de gossos, de ratolins, de gatets; hi sortia gent ballant, fent receptes de cuina o treballs manuals; n’hi havia d’experiments, d’accidents, de reptes impossibles i de bromes impertinents. Se’ls miraven, se’ls enviaven i, a vegades, també els gravaven. No feien res més.

–El temps ha passat volant –rondinava sovint, el pare–. Des que tinc la Mosca Tse-tse al mòbil, sembla que els dies s’acabin abans.

En Pol feia alguns dies que estava una mica capficat. Trobava a faltar els contes del pare i cantar cançons amb la mare; enyorava les aventures que s’inventaven amb l’Íker i les cabanes que feien al mig del menjador, amb la seva germana. Ja s’ho passava bé, ja, amb la Fada, però no en tenia prou i va decidir que allò havia de canviar.

–Què us sembla si traiem els jocs de taula? –va proposar un dia, després de dinar.

–Quina bona idea, Pol –li va dir el pare–. Quant fa que no organitzem una de les nostres «tardes especials»?

–Ja ni me’n recordo... –va fer la Nia–. Fa que no juguem en família des que va aparèixer la GenIA, ja veus què et dic!

Van decidir silenciar els mòbils i les tauletes i van posar els aparells en una capsa que en Pol havia preparat. Van obrir l’armari dels jocs i la «tarda especial» va començar.

–Després podríem fer unes pizzes... –va suggerir l’Íker, a mitja partida.

–I també podem treure la pols de la guitarra i cantar una estona –va afegir la mare.

S'ho van passar tan bé que no van pensar ni en els mòbils ni en les tauletes, fins a l'endemà. Quan els van treure de la capsa, ho van veure clar: el món virtual no tenia res a veure amb el món real. S'havien d'equilibrar, i de seguida s'hi van posar!